

13th LIBER Conference (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche) - GdC (Groupe des Cartothécaires)

September 3-7, 2002, The Helsinki University Library, Helsinki, Finland

The 13th LIBER – GdC (association of European research libraries, the Librarian-cartographer group) was held from the 3rd to the 7th of September 2002, organized by the Helsinki University Library (the National Library of Finland, <http://www.kb.nl/infolev/liber/overview.html>).

The organizational committee of the conference consisted of the following Finnish institutions:

1. The Helsinki University Library – the National Library of Finland (<http://www.lib.helsinki.fi/>)
2. The Geodetic Administration of Finland (<http://www.maanmittauslaitos.fi/>)
3. Genimap Ltd (<http://www.genimap.fi/>)
4. The Johna Nurminena Foundation (<http://www.johnnurmisenosaatio.fi/>)
5. The National Archive of Finland
6. The Geographic Section of the University in Helsinki
7. Chartarum Amici
8. The Finnish Cartographic Society (<http://www.kartogra.fi/>)

The conference is held every two years, and the host is always a different country which has well-developed cartographic-librarian, cartographic and geographic activities. The conference's official languages are English, German and French.

The theme of the 13th conference was the *Survival Strategies: collections, data, institutions*. This title suggests the wideness of the view of the cartographic collections' and cartographic materials' (data) and institutions connected with cartographic materials "survival" problematic. If we observe the collections, the term "survival" could be interpreted as the protection of materials in cartographic collections from thefts and other forms of transferring, disappearance or damage. A special session was held, dedicated entirely to the thefts of valuable cartographic materials. The survival or the data preservation is an important aspect of considering the problematic. The presented works were about an obligatory copy of electronic materials, metadata for geographic data, the preservation of geodatasets and the acquiring of electronic materials (web pages) from the Internet for storing and saving data. Besides that, an important part of the program was the theme about the survival of institutions, and their role and responsibilities in the future.

138

*National and University Library of Finland in Helsinki
Nacionalna i sveučilišna knjižnica Finske u Helsinkiju*

13. konferencija LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche) - GdC (Groupe des Cartothécaires)

3-7. rujna 2002., Helsinška sveučilišna knjižnica, Helsinki, Finska

Od 3. do 7. rujna 2002. godine održana je u Helsinkiju u organizaciji Helsinške sveučilišne knjižnice (Nacionalne knjižnice Finske), 13. konferencija LIBER – Gdc (Udruženje europskih istraživačkih knjižnica, Skupina knjižničara-kartografa, <http://www.kb.nl/infolev/liber/overview.html>).

U organizacijskom odboru konferencije sudjelovale su sljedeće institucije iz Finske:

1. Helsinška sveučilišna knjižnica – Nacionalna knjižnica Finske (<http://www.lib.helsinki.fi/>)
2. Geodetska uprava Finske (<http://www.maanmitauslaitos.fi/>)
3. Genimap Ltd (<http://www.genimap.fi/>)
4. Zaklada Johna Nurminena (<http://www.johnnurmi-sensaatio.fi/>)
5. Nacionalni arhiv Finske
6. Geografski odsjek Sveučilišta u Helsinkiju
7. Chartarum Amici
8. Finsko kartografsko društvo (<http://www.kartogra.fi/>)

Konferencija se održava svake druge godine, a domaćin je uvijek druga zemlja koja ima razvijenu kartografsko-knjižničnu, kartografsku i geografsku djelatnost. Službeni jezici konferencije su: engleski, njemački i francuski.

Tema 13. konferencije bila je *Strategije za preživljavanje: zbirke, podaci, institucije*. Takav naslov sugerira širinu pogleda na problematiku "preživljavanja" kartografskih zbirki i kartografske građe (podataka) i institucija povezanih s kartografskom građom. Ako promatramo zbirke, termin preživljavanja mogao bi se protumačiti kao zaštita građe u kartografskim zbirkama od krađe i drugih oblika otuđivanja, nestanka ili oštećenja. Održana je posebna sjednica koja je bila u cijelosti posvećena krađama vrijedne kartografske građe. Preživljavanje ili očuvanje podataka važan je aspekt gledanja na problematiku. Prezentirani su radovi o obveznom primjerku elektroničke građe, metapodacima za geografske podatke, čuvanju skupova geopodataka i prikupljanju elektroničke građe (web-stranica) s interneta radi spremanja i očuvanja podataka. Osim toga važnu je stavku programa činila tema o preživljavanju institucija kao takvih, te njihove uloge i odgovornosti u budućnosti.

139

*Participants of the Liber Conference in front of the former residence of the Nordenskiöld family
Sudionici konferencije ispred bivše rezidencije glasovite obitelji Nordenskiöld*

The basic principle of the conference was the collaboration and the need for close correlation between cartographic collections, educational and scientific institutions and the producers of cartographic materials.

48 participants from 18 countries participated at the conference. Practical and theoretical problems of librarian-cartographic profession were discussed. Meetings of the Liber Executive Board and the Workgroups for education and for the Central and Eastern Europe were held; and lectures, posters, visits and other activities were organized.

The University Library in Helsinki – The National Library of Finland is the oldest and largest scientific library in Finland, and it also plays the role of the national library. It was founded in Turku in 1640. In 1828, the library was moved to Helsinki. Its main building was designed by a German architect Carl Ludwig Engel in 1840. Within the scope of the national bibliographic database – FENNICA – there are 34 000 entries of geographic maps, and the cataloguing of the rest of the fund is in progress (<http://fennica.linneanet.fi/>).

During the conference, the participants had the opportunity to visit the Nordenskiöld Collection in smaller groups. They looked at the area of the collection, the storeroom situated several floors below the surface and a valuable cartographic fund within the collection. Adolf Erik Nordenskiöld (1832-1901), a Finnish explorer, cartographer and historian, became famous not only as an explorer of the North-Eastern Passage, but also as cartography historian. His collection is composed of about 24 000 maps and 500 atlases. It contains 4000 maps printed before 1600. The whole collection is situated at the Helsinki University Library in 1902. Besides the cartographic fund, the collection has Nordenskiöld's correspondence connected with his maps and a family archive. The leader of the collection, Dr. Cecilia af Forselles-Riska described the collection's history to visitors, and also the material processing, the process of moving the collection into newly-arranged subterranean library space and showed the way of keeping the cartographic materials.

Since 1988, it has been a custom of the conference to read or present the national reports of participating countries. The reports contain the activities of the past two years (since the last conference), connected with cartography, librarianship, publishing, exhibitions and similar activities. National correspondents report about more important activities of cartographic associations and groups of certain countries, the material acquisition, the development of cartographic collections, the automation, the organization of courses and education, the conservation and the restoration, conferences and meetings, exhibitions and important publications. This time, 12 countries handed in their national reports. They are: Estonia, Finland, France, Germany, Latvia, Norway, Portugal, Slovenia, Spain, Sweden, Switzerland and the United Kingdom. You can read national reports of aforementioned countries for the period 2000-2002 at the address <http://www.kb.nl/infolev/liber/intro.htm#pro2000>.

The attendance at the opening of the exhibition of manuscript maps at the National Archive of Finland titled *From 'Snout of a Pike-Perch' to 'No-man's land'* was of equal importance. The exhibition's author was Harri Rosberg, and the director of the National Archive of Finland, Kari Tarkiainen, formally opened the exhibition. The larger part of the map collection of the National Archive consists of manuscript maps, and the exhibited maps were related to the period of Finnish history from the 17th to the 19th century. The maps were very well preserved, and a catalogue that described the historical and cartographic background of exhibited maps, by Vill Kadanna, supplemented the exhibition.

The visit to the John Nurminen Foundation was also impressive. There we saw a collection of old maps and publications about the maritime affairs of the Baltic published by the Foundation. The Foundation was founded in 1992 in order to protect Finnish cultural and historical heritage. The Foundation sponsors scientific research, published books and lends materials for exhibitions, especially those related to maritime affairs, exploration and cartography. It possesses about 400 maps, dated from the end of the 15th century to the 30s of the 20th century, focused on the geographic area of Baltic. We had an opportunity to view an exhibition of the most representative works.

There were very few poster lectures, but they were diverse and interesting:

1. Ludmila Kildushevskaja (The National Library of Russia): *Northern Countries (CD-ROM)*
2. Wolfgang Kreft (Herder Institut): *Historical-Topographic Atlas of Silesia*
3. Renata Šolar (The National and University Library of Slovenia): *The Collaboration between the Cartographic Collection and the Geodetic Institute of Slovenia*
4. Jan Werner (University Library, Amsterdam): *The Practice of Protection at the Cartographic Collection of the University Library in Amsterdam*

There were numerous lectures held at the conference, and they were interesting and instructing. The articles were published in printed and in electronic form in the magazine LIBER Quarterly 12(1), 2003 and on the Internet – <http://www.kb.nl/infolev/liber/intro.htm#art>.

Dr. Kai Ekholm, the director of the Helsinki University Library, formally opened the conference. With a few words of welcome, he pointed out some general facts and historical details about the library. The library was once a Russian depository library, and as such possesses and important fund about the Soviet Union, as well as cartographic fund. This was of special importance during the period of cold war, because it made the research of the countries of the Eastern block possible. Dr. Ekholm also regarded the recent map theft from the fund of the Helsinki University Library in 2001, and emphasized the commercial value of maps. The improvement of safety measures is an obligation. The library promotes the new law about an obligatory copy, which should spring into action in 2004.

Osnovno načelo konferencije bilo suradnja i potreba za uskom povezanošću između kartografskih zbirki, obrazovnih i znanstvenih institucija i proizvođača kartografske građe.

Sudjelovalo je 48 sudionika iz 18 zemalja. Razgovaralo se o praktičnim i teoretskim problemima knjižničarsko-kartografske struke. Održani su sastanci Izvršnog odbora i Radnih grupa za edukaciju i za srednju i istočnu Europu, izlaganja, poster, posjete i druge aktivnosti.

Sveučilišna knjižnica u Helsinkiju – Nacionalna knjižnica Finske najstarija je i najveća znanstvena knjižnica u Finskoj, koja ima ulogu i nacionalne knjižnice. Knjižnica je osnovana 1640. u Turku. God. 1828. preseljena je u Helsinki. Glavnu zgradu je projektirao njemački arhitekt Carl Ludwig Engel 1840. god. U sklopu nacionalne bibliografske baze podataka – FENNICA nalazi se 34 000 zapisa geografskih karata, a katalogizacija ostatka fonda je u tijeku (<http://fennica.linneanet.fi/>).

Tijekom konferencije, sudionici su u manjim grupama imali priliku posjetiti Nordenskiöldovu zbirku. Pogledali su prostor zbirke, spremište koje se nalazi nekoliko katova ispod razine Zemlje i vrijedan kartografski fond koji se nalazi u zbirci. Adolf Erik Nordenskiöld (1832-1901) finski istraživač, kartograf i povjesničar, postao je slavan ne samo kao istraživač Sjeveroistočnog prolaza i kao kartograf Arktika, već također i kao povjesničar kartografije. Njegova zbirka broji oko 24 000 karata i 500 atlasa. Sadrži 4000 karata tiskanih prije 1600. god. Cijela zbirka je smještena u Helsinšku sveučilišnu knjižnicu 1902. god. Uz kartografski fond u zbirci se čuva i Nordenskiöldova korespondencija vezana uz njegove karte i obiteljski arhiv. Voditeljica zbirke dr. Cecilia af Forselles-Riska posjetiteljima je opisala povijest zbirke, način obrade građe, postupak preseljenja zbirke u novouređeni podzemni prostor knjižnice i pokazala način čuvanja kartografske građe.

Od 1988. god. običaj je konferencije čitanje ili predstavljanje nacionalnih izvještaja zemalja sudionica. Izvještaji govore o aktivnostima u protekle dvije godine (od posljednje konferencije), vezanima uz kartografiju, knjižničarstvo, izdavaštvo, izložbe i slične aktivnosti. Nacionalni dopisnici izvješćuju o važnijim aktivnostima kartografskih udruženja i grupa pojedinih država, nabavi građe, razvoju kartografskih zbirki, automatizaciji, organizaciji tečajeva i edukacija, konzervaciji i restauraciji, konferencijama i simpozijima, izložbama i važnim publikacijama. Ovaj put je 12 država dalo svoje nacionalne izvještaje. To su: Estonija, Finska, Francuska, Njemačka, Latvija, Norveška, Portugal, Slovenija, Španjolska, Švedska, Švicarska i Ujedinjeno kraljevstvo. Nacionalne izvještaje za period 2000-2002 za navedene države moguće je pročitati na adresi: <http://www.kb.nl/infolev/liber/intro.htm#pro2000>.

Ne manje vrijedno bilo je prisustvo na otvorenju izložbe rukopisnih karata u Nacionalnom arhivu Finske pod nazivom *Od 'Snout of a Pike-Perch' do 'No-man's land'*. Autor izložbe bio je Harri Rosberg, a izložbu je

formalno otvorio direktor Nacionalnog arhiva Finske Kari Tarkiainen. Kartografska zbirka Nacionalnog arhiva većim je dijelom sastavljena od rukopisnih karata, a karte izložene na izložbi odnosile su se na razdoblje finske povijesti od 17. do 19. stoljeća. Karte su vrlo lijepo sačuvane i opremljene, a izložbu je popratio katalog koji je opisao povijesno i kartografsko zaleđe izloženih karata, autora Ville Kadanne.

Impresivna je bila posjeta Zakladi Johna Nurminena, tamo smo vidjeli zbirku starih karata i publikacije koje izdaje zaklada o pomorstvu Baltika. Zaklada je osnovana 1992. god. u cilju zaštite kulturne i povijesne baštine Finske. Zaklada sponzorira znanstvena istraživanja, izdaje knjige i posuđuje građu za izložbe, posebice one vezane za pomorstvo, istraživanje i kartografiju. Posjeduju oko 400 karata, koje datiraju od kraja 15. stoljeća do 30-tih godina 20. stoljeća, fokusiranih na geografski prostor Baltika. Imali smo priliku vidjeti izložbu najreprezentativnijih djela.

Izlaganja postera na konferenciji nisu bila brojna, ali raznolika i zanimljiva:

1. Ljudmila Kilduševskaja (Nacionalna knjižnica Rusije): *Sjeverne zemlje (CD-ROM)*
2. Wolfgang Kreft (Herder Institut): *Historijsko-topografski atlas Šlezije*
3. Renata Šolar (Nacionalna i sveučilišna knjižnica Slovenije): *Suradnja između Kartografske zbirke i Geodetskog instituta Slovenije*
4. Jan Werner (Sveučilišna knjižnica, Amsterdam): *Praksa zaštite u Kartografskoj zbirci Sveučilišne knjižnice u Amsterdamu*

Izlaganja koja su održana na konferenciji bila su brojna, vrlo zanimljiva i poučna. Članci su objavljeni u tiskanom i elektroničkom obliku: u časopisu LIBER Quarterly 12(1), 2003. i na internetskoj adresi <http://www.kb.nl/infolev/liber/intro.htm#art>.

Konferenciju je formalno otvorio dr. Kai Ekholm, ravnatelj Helsinške sveučilišne knjižnice. Uz riječi dobrodošlice, ukazao je na neke opće činjenice i povijesne detalje o knjižnici. Knjižnica je u povijesti bila Ruska depozitarna knjižnica i kao takva posjeduje važan fond o Sovjetskom savezu, uz ostalo i kartografski fond. To je od posebne važnosti bilo u razdoblju hladnoga rata jer je omogućavalo istraživanje o zemljama istočnoga bloka. Dr. Ekholm se osvrnuo i na nedavnu krađu karata iz fonda helsinške sveučilišne knjižnice, 2001. god., i istaknuo komercijalnu vrijednost karata. Obveza je poboljšati mjere sigurnosti. Knjižnica promovira novi zakon o obveznom primjerku koji bi trebao početi s primjenom 2004. god.

Profesor Esko Häkli, nedavno umirovljen ravnatelj Helsinške sveučilišne knjižnice, održao je izlaganje na temu *Kartografske zbirke kao nacionalna blaga*.

Christopher Fleet, iz Nacionalne knjižnice Škotske referirao je na temu *Obvezni primjerak digitalnih prostornih podataka u Ujedinjenom Kraljevstvu*.

Professor Esko Häkli, the recently retired director of the Helsinki University Library, held a lecture titled *Cartographic Collections as National Treasures*.

Christopher Fleet's, from the National Library of Scotland, lecture was titled *Obligatory Copy of Digital Spatial Data in the United Kingdom*.

Peter Jones, from the Defence Geographic and Imagery Intelligence Association, presented the MODMAP2 software and the new building of the association.

Bob Parry from the Geographic Section of the University in Reading, held a lecture *Who protects files? The New Role of Local Cartographic collections?*

Lucyna Szaniawska, from the National Library of Poland, spoke about *The New Cartographic Section of the National Library of Poland and the First Steps of Collection Catalogue Automation*.

A half-day session at the Geodetic Administration of Finland was distinguished by excellent lectures.

Paula Ahonen from the Institute for Cartography and Geomatics of the Helsinki University for Technology, spoke about *Geographic Information Metadata*.

Jere Rajalin from the Geodetic Administration of Finland presented and described "MapSite" – an Internet cartographic service.

Jani Stenvall from the Helsinki University Library held a lecture titled *The Challenge of Protecting Digital Publications (and Digital Maps)*.

Antti Kosonen, marketing sale director of the Geodetic Administration of Finland, spoke about the problems that digital map producers have, related to the delivery of an obligatory copy.

Pekka Lehtonen, the marketing leader of the Geodetic Administration of Finland, demonstrated the *Maps of Carelia on CD-ROM* throughout the historical period. This lecture ended the working session at the Geodetic Administration of Finland.

Jürg Bühler, the webmaster of the Workgroup for Education, demonstrated the web pages of the Group that were finished and enhanced during the past two years. "Who is Who in Cartographic Librarianship" is the achievement of the Group created via a questionnaire (<http://www.maps.ethz.ch/gdc-education.html>). The page was improved with new links and object search.

Steffi Mittenzwei, the president of the Workgroup for Central and Eastern Europe, reported the group's activities of the last two years, since the conference in Copenhagen in 2000.

Ludmilla Kildushevskaya, from the National Library of Russia in Sankt Peterburg, lectured on the subject *Problems of Protection and Availability of Cartographic Publications in Russian National Libraries*.

Benedicte Gamborg Brisf, from the National Library of Norway, Oslo, presented the result of the digitisation

project of 22 manuscript maps, which represent the Swedish king Charles XII campaign in Norway in 1716 and 1718.

Jürg Bühler from ETH, the Cartographic Collection Zurich, spoke about *New Perspectives: From a Map Collection to an Information Center for Spatial Data*.

A special session about thefts of valuable maps from map collections, titled *Enhanced Security in Contrast to Public Access* was held. Henrik Dupont from the Royal Library in Copenhagen was the chairman.

Maija Suhonen from the Helsinki University Library, spoke about six maps stolen from the Nordenskiöld Collection, during the period February 22-23, 2001, and the stealer was Melvin Nelson Perry.

Göran Bäärnhielm from the Royal Library of Sweden in Stockholm, described the theft from his collection that happened in March of 2001.

Henrik Dupont presented a brief video presentation of the theft in the Royal Library of Denmark, and directed attention to the great danger of public availability of valuable and old publications of cartographic materials.

Robert Davies from the National Library of Wales described a likewise traumatic experience of theft in his library, where 112 maps were stolen at the beginning of 2001.

The discussion that was conducted after these lectures sprang into several directions. The conclusion was that "reference interview" with users was of great importance in order to single out a potential suspicious user right away. It is unavoidable to constantly survey the staff and advise it. Facsimile editions, digital copies or any other substitutes should be given for use, rather than the original. It should not be allowed to carry any sort of personal belongings inside reading-rooms of valuable material. Users using valuable materials should be supervised (to prevent page cutting, for example) and maybe even prevent the physical contact with the publication, in case of very valuable works (the existence of horizontal cabinets and viewing maps through glass).

The conference ended with choosing the new Liber Executive Board, and with a discussion about the headlines in future work, and also suggestions for themes for the next conference in 2004.

A tour to Helsinki's surroundings was organized on the last day of the conference. We visited Porvoo, one of the oldest Finnish towns, and after that Mäntsälä, where we visited the former residence of the renowned Nordenskiöld family, which is today a museum. After lunch, we drove to Järvenpää and Tuusula, where lots of Finnish artists built their houses at the beginning of the last century, in the vicinity of Lake Tuusula, also known as "inspiration for artists". We also visited the house of the famous Finnish composer, Jean Sibelius, and we also saw the interior of painter Pekka Halonen's house, as an example of a typical Finnish wooden house.

Peter Jones, iz Defence Geographic and Imagery Intelligence Association, predstavio je softver pod nazivom MODMAP2 i novu zgradu udruženja.

Bob Parry s Geografskog odsjeka Sveučilišta u Readingu, održao je referat na temu *Tko čuva datoteke? Nova uloga lokalnih kartografskih zbirki?*

Lucyna Szaniawska, iz Nacionalne knjižnice Poljske, govorila je o *Novom kartografskom odsjeku Nacionalne knjižnice Poljske i prvim koracima automatizacije kataloga zbirki*.

Poludnevna sjednica u Geodetskoj upravi Finske, odlikovala se izvrsnim predavanjima.

Paula Ahonen iz Instituta za kartografiju i geomatiku Helsinškog sveučilišta za tehnologiju govorila je na temu *Metapodaci geografskih informacija*.

Jere Rajalin iz Geodetske uprave Finske predstavio je i opisao "MapSite" – internetski kartografski servis.

Jani Stenvall iz Helsinške sveučilišne knjižnice izlagao je na temu *Izazov zaštite digitalnih publikacija (i digitalnih karata)*.

Antti Kosonen, direktor marketinga prodaje Geodetske uprave Finske, govorio je o problemima koje proizvođači digitalnih karata imaju u vezi s dostavom obveznog primjerka.

Pekka Lehtonen, voditelj marketinga Geodetske uprave Finske, demonstrirao je *Karte Karelije na CD-ROM-u* kroz povijest. Tim izlaganjem je završena radna sjednica u Geodetskoj upravi Finske.

Jürg Bühler, webmaster stranica Radne grupe za edukaciju, demonstrirao je web stranice grupe koje su poboljšane i dorađene u posljednje dvije godine. "Tko je tko u kartografskom knjižničarstvu" je dostignuće rada grupe napravljeno putem upitnika (<http://www.maps.ethz.ch/gdc-education.html>). Stranica je nadopunjena novim poveznicama i predmetnim pretraživanjem.

Steffi Mittenzwei, predsjednica Radne grupe za srednju i istočnu Europu, izvijestila je o aktivnostima grupe u posljednje dvije godine, od konferencije u Copenhagenu 2000. god.

Ludmilla Kildushevskaya, iz Nacionalne knjižnice Rusije iz Sankt Peterburga, izlagala je na temu *Problemi zaštite i dostupnosti kartografskih publikacija u Nacionalnim knjižnicama Rusije*.

Benedicte Gamborg Brisf, iz Nacionalne knjižnice Norveške iz Osla, prikazala je rezultat projekta digitalizacije 22 rukopisne karte koje prikazuju kampanju švedskog kralja Karla XII u Norveškoj 1716. i 1718. god.

Jürg Bühler iz ETH, Kartografska zbirka Zürich, govorio je o *Novim perspektivama: od kartografske zbirke do informacijskog centra za prostorne podatke*.

Održana je specijalna sjednica o krađama vrijednih karata u kartografskim zbirka, pod nazivom: *Pojačana sigurnost nasuprot javnom pristupu*. Sjednicom je predsjedavao Henrik Dupont iz Kraljevske knjižnice u Copenhagenu.

Maija Suhonen iz Helsinške sveučilišne knjižnice, govorila je o šest ukradenih karata iz Nordenskiöldove zbirke, 22-23. veljače 2001., a kradljivac je bio Melvin Nelson Perry.

Göran Bäärnhielm iz Kraljevske knjižnice Švedske iz Stockholma, opisao je krađu iz svoje zbirke u ožujku 2001. god.

Henrik Dupont je pokazao krađu video prezentaciju krađe u Kraljevskoj knjižnici Danske, i upozorio na veliku opasnost javne dostupnosti vrijednih i starih publikacija kartografske građe.

Robert Davies iz Nacionalne knjižnice Walesa, opisao je također traumatično iskustvo krađe u svojoj knjižnici, gdje je početkom 2001. god. otuđeno 112 karata.

Rasprava koja se povela nakon ovih izlaganja išla je u nekoliko pravaca. Zaključilo se da je velika važnost prethodnog razgovora ("reference interview") s korisnicima, kako bi se odmah izdvojilo potencijalnog sumnjivog korisnika. Neizbježno je konstantno nadzirati osoblje i savjetovati ga. Davati na upotrebu faksimilna izdanja, digitalne kopije ili bilo koje druge surrogate umjesto originala. Ne dozvoliti unašanje bilo kakvih osobnih stvari u čitaonice vrijedne građe. Nadgledati korisnike koji koriste vrijednu građu (spriječiti rezanje listova) i možda čak spriječiti kod nekih vrlo vrijednih djela, fizički doticaj s publikacijom (postojanje horizontalnih vitrina i gledanje karata preko stakla).

Konferencija je završila izborom novog Izvršnog odbora, te raspravom o smjernicama u radu u budućnosti, te prijedlozima tema za sljedeću konferenciju 2004. god.

Posljednji dan konferencije upriličen je izlet u okolicu Helsinkija. Posjetili smo jedan od najstarijih gradova Finske Porvoo, zatim Mäntsälö gdje smo posjetili bivšu rezidenciju glasovite obitelji Nordenskiöld, koja je danas pretvorena u muzej. Nakon ručka, odvezli smo se do Järvenpää i Tuusula, gdje su početkom prošlog stoljeća mnogi finski umjetnici gradili kuće, u blizini jezera Tuusula, poznatijeg kao "inspiracija za umjetnike". Posjetili smo i kuću slavnog finskog kompozitora Jeana Sibeliusa, te unutrašnjost kuće slikara Pekke Halonena, kao primjer tipične finske drvene kuće.

Mira Miletić Drder